

บทความทางวิชาการ

เรื่อง

ความขัดแย้งระหว่างเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกับคู่กรณี
ในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษ :
กรณีศึกษาอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖

จัดทำโดย

นางสาวปรีญาพร สุวรรณเกษ
รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตร
นักบริหารระดับสูงในกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง (บสป.) รุ่นที่ ๔
ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๖๙
ลิขสิทธิ์ของมูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง
(บทความทางวิชาการฉบับนี้ เป็นวรรณกรรมของผู้เข้ารับการอบรมโดยเฉพาะ)

ได้พิจารณาบทความทางวิชาการฉบับนี้แล้ว เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูงในกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง (บสป.) รุ่นที่ ๔ ประจำปี
พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๖๙ ของมูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง

ณ. - ณ.

ที่ปรึกษาการจัดทำบทความ

(นางมณีวรรณ พรหมน้อย)

วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๙

ความขัดแย้งระหว่างเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษและคู่กรณี ในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษ : กรณีศึกษาอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖

นางสาวปริญญาพร สุวรรณเกษ
รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูงในกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง
(บสป.) รุ่นที่ ๔

บทคัดย่อ

ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ (นิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖) พ้องคดีต่อศาลปกครอง ขอให้เพิกถอนคำสั่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่สั่งให้ปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เนื่องจากน้ำทิ้งมีค่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งนี้ กรมควบคุมมลพิษได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ เนื่องจากได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย แต่ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษกลับขอให้กรมควบคุมมลพิษตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ไม่ยอมรับผลการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่ให้ปรับปรุงแก้ไขการทำงานของแหล่งกำเนิดมลพิษ และมีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ปัญหาการปฏิบัติงานของนิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ ที่อ้างว่า ได้ดำเนินการแก้ไขแล้ว และมีปัญหาในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในการเดินระบบบำบัดน้ำเสีย มีผลทำให้น้ำทิ้งมีค่าไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสร้างบรรทัดฐานที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในด้านการควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษ โดยคาดหวังว่าผู้ครอบครองและผู้รับผิดชอบแหล่งกำเนิดมลพิษ จะมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และยินดีแก้ไข หรือปรับปรุงตามคำแนะนำในการดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมไปถึงเพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัย ไม่ได้รับการคุกคาม ช่มชู้ และได้รับการคุ้มครองตามสิทธิและหน้าที่ของการเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

คำสำคัญ

เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ แหล่งกำเนิดมลพิษ ระบบบำบัดน้ำเสีย อาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖

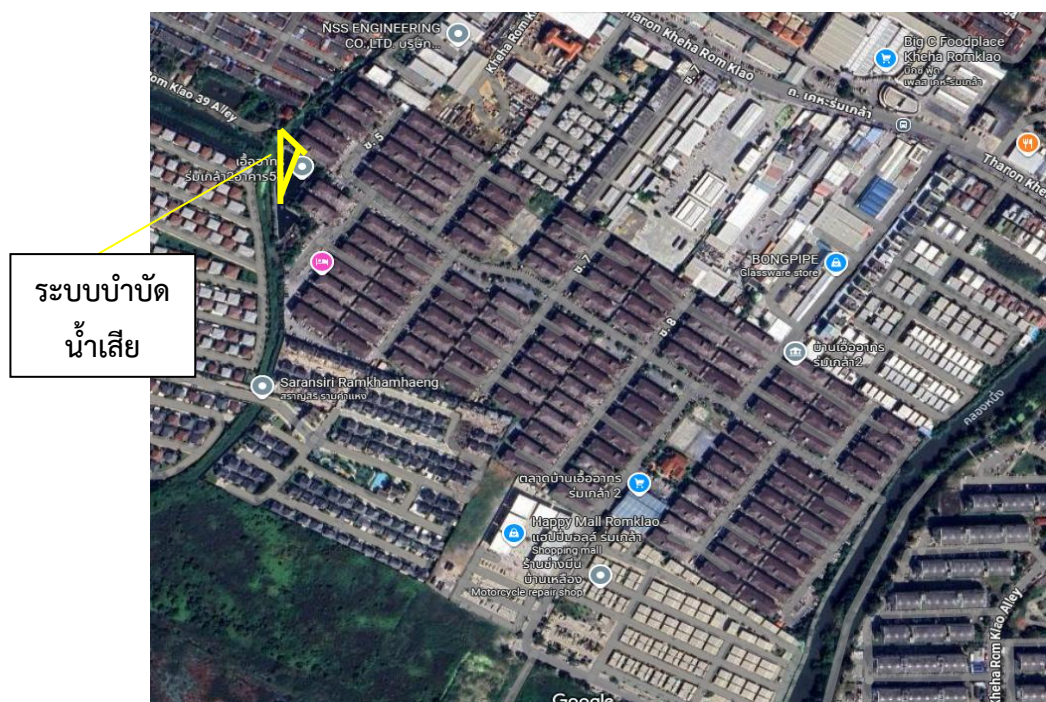
บทนำ

กรมควบคุมมลพิษมีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ด้านมลพิษ และตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ด้านการควบคุมมลพิษ และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ผู้ครอบครองหรือผู้ควบคุมดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษที่ได้รับการตรวจสอบ จะยื่นเรื่องร้องเรียนให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ อันเนื่องมาจากการไม่ยอมรับผลการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองให้ปรับปรุงแก้ไขการทำงานของแหล่งกำเนิดมลพิษ และไม่จ่ายค่าปรับทางปกครอง รวมทั้ง มีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง และฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง นอกจากนี้ ยังพบปัญหาของนิติบุคคลผู้ดูแลอาคารที่อ้างว่า ไม่ได้รับมอบแหล่งกำเนิดมลพิษจากเจ้าของอาคาร หรือไม่ไต่หาหน้าที่ของนิติบุคคล และได้ควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพแล้ว และไม่มีค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย

กรณีศึกษาอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ ที่ได้นำเสนอในบทความทางวิชาการ กรมควบคุมมลพิษเป็นผู้ถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองให้เพิกถอนคำสั่งปรับทางปกครอง (คำสั่งให้ปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ) เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๑๒๓๔/๒๕๖๘ ซึ่งกรมควบคุมมลพิษได้จัดทำคำการแก้คำฟ้องเสนอต่อศาลปกครองเรียบร้อยแล้ว โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ อาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ เข้าข่ายเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษอาคารประเภท ก. ที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทของอาคารเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม และมีนิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ เป็นตัวแทนเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารชุดเพื่อจัดการและดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุด ดังนั้น เมื่อมีผู้อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก และมีการจัดเก็บค่าบริการส่วนกลางเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งในการเดินระบบบำบัดน้ำเสียแต่นิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑- ๖ ไม่สามารถจัดเก็บค่าบริการส่วนกลางจากผู้อยู่อาศัยเนื่องจากเป็นผู้มีรายได้น้อย ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาถึงความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ความพยายามในการจัดหารายได้เพื่อเดินระบบบำบัดน้ำเสียแต่ไม่สามารถเรียกเก็บค่าบริการส่วนกลางได้เพียงพอ ในขณะเดียวกัน ต้องสร้างบรรทัดฐานที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในด้านการควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในภาพรวมให้ได้ตามมาตรฐาน

เนื้อหาของเรื่อง

การร้องเรียนจากประชาชน กรมควบคุมมลพิษได้รับแจ้งเรื่องร้องเรียนจากประชาชน กรณี อาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ ตั้งอยู่ถนนเคหะร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนจากระบบบำบัดน้ำเสียที่ตั้งอยู่ด้านหลังอาคาร สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ในการนี้ ได้เข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า อาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ ตั้งอยู่ถนนเคหะร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยอาคารชุดบ้านเอื้ออาทร ร่มเกล้า ๑-๖ มีการเคหะแห่งชาติเป็นผู้ยื่นขอจดทะเบียนอาคารชุด (จดทะเบียนอาคารชุดเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๗) และมีนิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ เป็นผู้บริหารจัดการ (เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๗) มีจำนวน ๑๒๖ อาคาร มีห้องชุดเพื่ออยู่อาศัย จำนวน ๖,๓๒๔ ห้องชุด เข้าข่ายเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ อาคารประเภท ก.ที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทของอาคารเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยมีระบบบำบัดน้ำเสียที่รองรับน้ำเสียได้ ๑,๘๘๗,๒๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และมีทรัพย์สินส่วนกลางที่ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันและไว้ใช้ร่วมกัน ได้แก่ สวน ลานกีฬา บ่อหนองน้ำและเครื่องสูบน้ำ และถนนโครงการ

การตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสีย ครั้งที่ ๑ ของอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ ทั้ง ๑๒๖ หลัง มีบ่อเกรอะร่วมกับถังสำเร็จรูปแบบเดิมอากาศ และจะถูกรวบรวมไปยังบ่อเดิมอากาศ (เดิมเป็นบ่อหนองน้ำ) ซึ่งเป็นระบบบำบัดส่วนกลางของโครงการฯ เพื่อสูบน้ำออกสู่ภายนอกบริเวณคลองไส้ไก่ จำนวน ๑ จุด ขณะตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสียใช้งานได้เป็นปกติ และมีกลิ่นเหม็นของน้ำภายในบ่อเดิมอากาศของโครงการฯ ตามที่มีการร้องเรียน เนื่องจากมีการสะสมหมักหมมของเศษขยะ กิ่งไม้ ใบไม้ น้ำในบ่อค่อนข้างนิ่งไม่มีการไหลเวียน ผลการตรวจสอบพบว่า มีค่าน้ำทิ้งไม่เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กฎหมายกำหนด ดังแสดงผลในตารางด้านล่าง

จุดเก็บตัวอย่าง	ค่าความเป็นกรดและด่าง (pH)	ค่าบีโอดี (BOD) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าของแข็งแขวนลอยทั้งหมด (TSS) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าซัลไฟด์ (Sulfide) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าของแข็งละลายน้ำทั้งหมด (TDS) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าน้ำมันและไขมัน (Oil & Grease) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าทีเคเอ็น (TKN) มิลลิกรัมต่อลิตร
บ่อเดิมอากาศ	๗.๕	๔๕	๒๘.๑	๔.๑๖	๒๒๐	๖	๔๗.๙
ค่ามาตรฐาน (ไม่เกิน)	๕.๕ - ๙	๒๐	๓๐	๑	๑,๐๐๐	๒๐	๓๕

การแจ้งสิทธิโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐาน กรมควบคุมมลพิษจึงได้มีหนังสือถึงผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ เพื่อแจ้งสิทธิโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และมีหนังสือขอความร่วมมือสำนักงานเขตลาดกระบังในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลมิให้มีการระบายน้ำทิ้งที่มีค่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานและมีกลิ่นเหม็นรบกวน สร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง และกรมควบคุมมลพิษได้ออกคำสั่งให้ผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ จัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือซ่อมแซมระบบบำบัดน้ำเสีย ให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กฎหมายกำหนดให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับถัดจากวันที่ได้รับหนังสือ (๖ มิถุนายน ๒๕๖๗) ซึ่งครบกำหนดระยะเวลาในวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๗

การตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสียครั้งที่ ๒ จากการติดตามตรวจสอบการแก้ไขปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียของอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ ภายหลังจากวันที่ครบกำหนดระยะเวลาตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ สรุปได้ว่า ขณะตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสียใช้งานได้ปกติ โดยที่ผ่านมาได้ดำเนินการสูบล้างปลั๊กและทำความสะอาดบ่อบำบัด มีการเติมเชื้อจุลินทรีย์ในระบบซ่อมอุปกรณ์ภายในบ่อบำบัดและติดตั้งเครื่องกวนน้ำ เครื่องเติมอากาศเพิ่มเติม ตรวจเช็คและแก้ไข

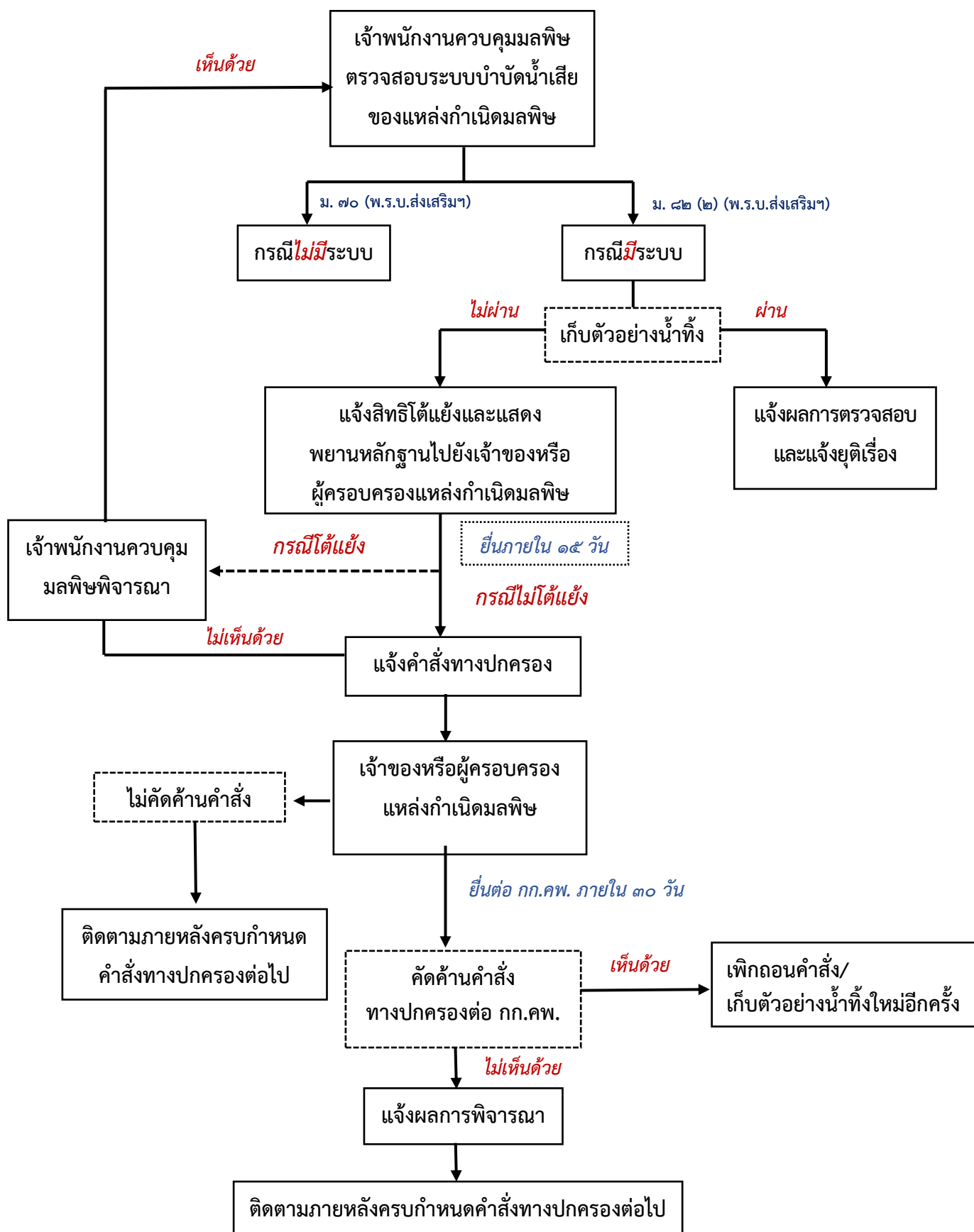
อุปกรณ์ไฟฟ้าของระบบตู้ควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย แต่จากผลการตรวจสอบพบว่า น้ำทิ้งไม่เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กฎหมายกำหนด ดังในตารางด้านล่าง

จุดเก็บตัวอย่าง	ค่าความเป็นกรดและด่าง (pH)	ค่าบีโอดี (BOD) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าของแข็งแขวนลอยทั้งหมด (TSS) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าซัลไฟด์ (Sulfide) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าของแข็งละลายน้ำทั้งหมด (TDS) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าน้ำมันและไขมัน (Oil & Grease) มิลลิกรัมต่อลิตร	ค่าทีเคเอ็น (TKN) มิลลิกรัมต่อลิตร
บ่อเติมอากาศ	๗.๕	๒๓.๑	๒๐.๔	<๑	๒๓๓	<๕	๒๓
ค่ามาตรฐานฯ (ไม่เกิน)	๕.๕ - ๙	๒๐	๓๐	๑	๑,๐๐๐	๒๐	๓๕

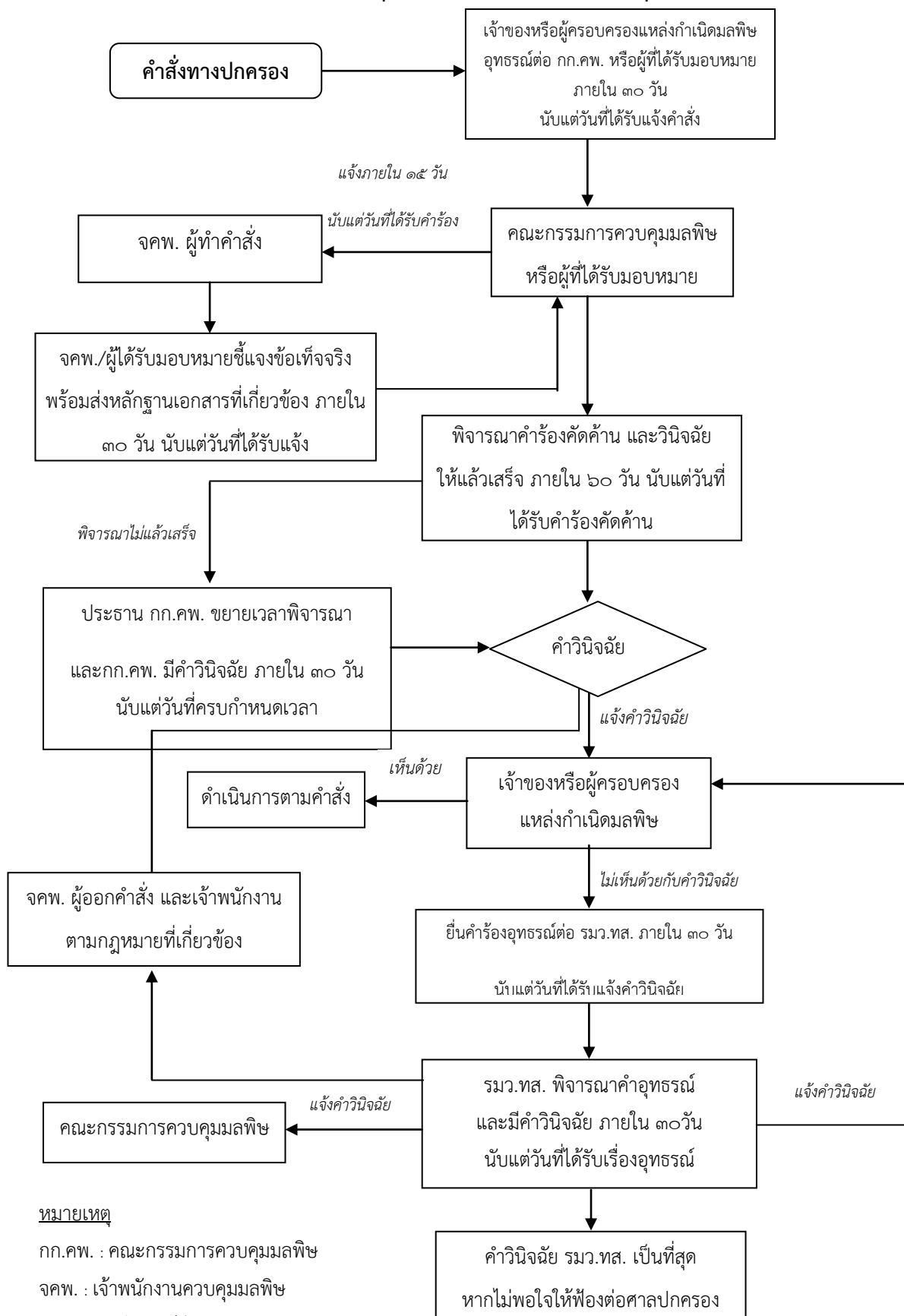
การแจ้งคำสั่งทางปกครอง กรมควบคุมมลพิษจึงดำเนินการบังคับทางปกครองกับผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ กรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ให้จัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือซ่อมแซมระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งตามที่กฎหมายกำหนด โดยให้ชำระค่าปรับบังคับการแก่กรมควบคุมมลพิษ

การคัดค้านคำสั่งทางปกครองและคดีปกครอง นิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง จำนวน ๖ ประเด็น คือ ประเด็นที่ ๑ ให้เพิกถอนคำสั่งปรับทางปกครอง ประเด็นที่ ๒ เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ประเด็นที่ ๓ การกำหนดช่วงเวลาคิดค่าปรับและจำนวนค่าปรับ ประเด็นที่ ๔ การกำหนดค่าปรับในอัตราสูง โดยไม่มีการพิจารณาสภาพเฉพาะกรณีอย่างไม่เป็นธรรม ประเด็นที่ ๕ คำสั่งปรับและคำวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากไม่ได้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านงบประมาณของนิติบุคคลและผู้อยู่อาศัย และไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลการแก้ไขที่เป็นรูปธรรม และไม่มีการพิจารณาพฤติการณ์ลดหย่อนบรรเทาโทษ ซึ่งขัดต่อหลักธรรมาภิบาลของการบริหารราชการแผ่นดิน และประเด็นที่ ๖ ผลการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเสียไม่ตรงกัน

ขั้นตอนการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

ขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ

กก.คพ. : คณะกรรมการควบคุมมลพิษ

จคพ. : เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

รมว.ทส. : รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากขั้นตอนการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ และขั้นตอนการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า หลังจากการแจ้งผลการตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสียของอาคารชุดแล้ว ได้แจ้งให้นิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ (ผู้ฟ้องคดี) ทราบว่า สามารถขอทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลการตรวจสอบและสามารถใช้สิทธิโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานเพื่อหักล้างผลการตรวจสอบได้ภายใน ๑๕ วัน และหากผู้ฟ้องคดีไม่ใช้สิทธิโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานภายในเวลาที่กำหนด กรมควบคุมมลพิษจะสั่งให้จัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือซ่อมแซมระบบบำบัดน้ำเสียของอาคารชุด ให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามมาตรฐาน แต่ไม่ปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคัดค้านผลการดำเนินการของกรมควบคุมมลพิษ ต่อมา กรมควบคุมมลพิษได้ออกคำสั่งทางปกครองให้ผู้ฟ้องคดีจัดการแก้ไขปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย ภายใน ๙๐ วัน และได้แจ้งสิทธิอุทธรณ์ว่า หากฝ่าฝืนคำสั่ง ต้องชำระค่าปรับไม่เกินวันละ ๑๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเมื่อครบกำหนดเวลา ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ใช้สิทธิยื่นคัดค้านคำสั่งทางปกครอง และถึงแม้ว่า จะได้แก้ไขปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว แต่จากการตรวจสอบน้ำทิ้งครั้งที่ ๒ ก็ยังมีค่าไม่เป็นไปตามมาตรฐาน กรมควบคุมมลพิษจึงได้มีคำสั่งทางปกครองโดยคิดค่าปรับเป็นรายวันในอัตราวันละ ๑,๐๐๐ บาท

สำหรับประเด็นความไม่เป็นธรรมและข้อจำกัดด้านงบประมาณนั้น กรมควบคุมมลพิษได้กำหนดระยะเวลาให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง และหากผู้ฟ้องคดีมีข้อขัดข้องหรือไม่อาจปฏิบัติตามคำสั่งได้ และแจ้งให้กรมควบคุมมลพิษทราบ เพื่อที่กรมควบคุมมลพิษจะสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาขยายระยะเวลาให้แก่ผู้ฟ้องคดีในการปรับปรุงแก้ไขระบบบำบัดน้ำเสียได้ แต่ตามข้อเท็จจริงผู้ฟ้องคดีไม่ได้ชี้แจงเหตุขัดข้องหรืออุปสรรคให้กรมควบคุมมลพิษได้รับทราบแต่อย่างใด ทั้งนี้ ค่าปรับกำหนดไว้วันละ ๑,๐๐๐ บาท (สูงสุด ๑๐,๐๐๐ บาท) เป็นการออกค่าปรับจำนวนน้อยที่สุดแล้ว โดยได้คำนึงถึงการแก้ไขที่เป็นรูปธรรม และมีการพิจารณาพฤติการณ์ลดหย่อนบรรเทาโทษ จึงเป็นค่าปรับที่เหมาะสมและได้สัดส่วน

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาถึงความไม่พร้อมด้านค่าใช้จ่าย และข้อจำกัดด้านการเก็บค่าบริการส่วนกลางของผู้ฟ้องคดี ทำให้ไม่สามารถเดินระบบบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีงบประมาณสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบบำบัดน้ำเสียได้ เป็นประเด็นที่กรมควบคุมมลพิษได้นำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมถึงการผ่อนปรน และการใช้ดุลพินิจสั่งปรับโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และไม่ได้เพิกเฉยละเลยในการตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมาย จึงได้มีการหารือกับการเคหะแห่งชาติ ซึ่งเป็นเจ้าของและก่อสร้างอาคารชุดบ้านเอื้ออาทร เพื่อให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนทางวิชาการ หรือจัดหาแหล่งเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ฟ้องคดี เนื่องจากก่อนหน้าอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ กรมควบคุมมลพิษได้รับเรื่องร้องเรียนทำนองเดียวกันกับโครงการบ้านเอื้ออาทรแห่งอื่นมาแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ การเคหะแห่งชาติจึงควรได้รับทราบปัญหาและควรนำ

ไปพิจารณาเป็นข้อสังเกตและบทเรียนสำหรับการก่อสร้างอาคารอื่นๆ ต่อไป เพื่อให้มีระบบบำบัดน้ำเสียที่รองรับปริมาณน้ำเสียในอนาคตได้

บทสรุป

กรณีศึกษา อาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ มีข้อค้นพบที่ไม่อาจมองข้ามได้ คือ การที่อาคารชุดอยู่อาศัย มีจำนวนถึง ๖,๓๒๔ ครัวเรือน ซึ่งก่อให้เกิดน้ำเสีย ๓,๗๙๔,๔๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และระบบบำบัดน้ำเสียที่เดินระบบอยู่ในปัจจุบัน ไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำเสียได้ตามมาตรฐาน เมื่อพิจารณาจากการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่การเคหะแห่งชาติได้ออกแบบไว้เดิม (รองรับน้ำเสีย ๑,๘๙๗,๒๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน) และเนื่องจากผู้อยู่อาศัย มีรายได้น้อย นิติบุคคลอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า ๑-๖ จึงไม่สามารถนำค่าบริหารส่วนกลางมาเป็นค่าเดินระบบบำบัดน้ำเสียได้ ดังนั้น ถึงแม้ว่า การเคหะแห่งชาติจะพ้นหน้าที่การดูแลอาคารชุดไปแล้ว แต่ควรเข้ามาช่วยเหลือนิติบุคคลอาคารชุด โดยอาจช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียให้สามารถรองรับปริมาณน้ำเสียและเป็นระบบที่ได้มาตรฐาน มิใช่ปล่อยให้เป็นการละเลยของนิติบุคคลอาคารชุดเพียงฝ่ายเดียว หรือควรสนับสนุนการใช้พลังงานทางเลือกอื่น เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ แทนการใช้ไฟฟ้า เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินระบบ ซึ่งอาจขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงพลังงาน หรือขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม ในการเปลี่ยนหรือปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย

ความขัดแย้งของผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษกับเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ในการตรวจสอบการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ในเรื่อง การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ และผลการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ และการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองของผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ จะลดลงได้ อยู่ที่การทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของทั้ง ๒ ฝ่ายให้ชัดเจน และการปรึกษาหารือถึงข้อจำกัด อุปสรรค เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหามาก่อนที่จะเข้าสู่การฟ้องคดีทางปกครอง โดยสำหรับเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษซึ่งยึดมั่นในหลักการของการติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษด้วยข้อมูลผลการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำที่แม่นยำเชื่อถือได้ทางหลักวิชาการ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีความจำเป็นต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและข้อเท็จจริง และยอมรับข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้น หรือรับฟังข้อคิดเห็นที่จะต้องนำมาปรับปรุงแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ความเป็นอยู่ และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย และสำหรับผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ จำเป็นต้องปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด และแสวงหาความรู้และความร่วมมือเพิ่มเติม หรือขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ หากติดขัดปัญหาประการใด ควรเร่งรัดหารือกับเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ เพื่อรับคำแนะนำไปปฏิบัติตาม และสิ่งที่ดีที่สุด คือ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษต้องถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนข้อมูล

กับผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งใช้ทรัพยากรน้อยกว่าการแก้ไขปัญหามลพิษ รวมถึงจะช่วยให้การฟ้องคดีและการเข้าสู่กระบวนการชี้แจงของศาลปกครองลดน้อยลง และเป็นผลดีในแง่ของงบประมาณกำลังคน รวมทั้ง เวลา และเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเอง จะได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายได้ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกข่มขู่ หรือถูกคุกคาม และได้รับการคุ้มครองตามสิทธิและหน้าที่ของการเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายต่อไป

บรรณานุกรม

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและบางขนาด พ.ศ. ๒๕๖๗ (๒๕๖๗ ๒๗ สิงหาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๔๑ ตอนพิเศษ ๒๓๓ ง. หน้า ๑-๖

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทอาคารเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม

พ.ศ. ๒๕๖๗ (๒๕๖๗ ๒๗ สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๔๑ ตอนพิเศษ ๒๓๓ ง.

หน้า ๑๒-๑๔

พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๗ (๒๕๓๗ ๑๙ กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๑

ตอนที่ ๔๐ ก. หน้า ๒๐-๒๙

พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ (๒๕๕๐ ๑๙ กันยายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๕๖ ก. หน้า ๘-๑๗

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (๒๕๓๙ ๑๔ พฤศจิกายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๐ ก. หน้า ๑-๒๔

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ (๒๕๕๗ ๓๐ ธันวาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๑ ตอนที่ ๘๙ ก. หน้า ๑-๓

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ (๒๕๖๒ ๒๗ พฤษภาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๙ ก. หน้า ๑๑๕-๑๒๖

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ (๒๕๓๕ ๔ เมษายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๐๙ ตอน ๓๗ หน้า ๑-๔๓

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ (๒๕๖๑ ๑๙ เมษายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๒๗ ก. หน้า ๒๙-๔๓